

2. Выготский Л. С. (1986). *Психология искусства*. Москва: Искусство, 573 с.
3. Богоявленская, Д. Б. (1981). *Пути к творчеству*. Москва: Знание, 96 с.
4. Спиркин, А. Г. (1979). *О творческой силе человеческого разума*. Послесловие: Наука и творчество. Москва: Прогресс, 143 с.
5. Гилфорд, Дж. (2000). *Три стороны интеллекта: Психология мышления*. Москва: Прогресс, 14 с.
6. Торренс, Э. П. (1998). *Теоретические основы психологической диагностики креативности*. Москва, 120 с.
7. Фромм, Э. (2011). *Иметь или быть?* Москва: АСТ, 314 с.
8. Робінсон, К. (2017). *Освіта проти таланту. Сила творчості*. Львів: Літопис, 256 с.

ІСТОРИКО-ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ

УДК:316.64:343.35] (091) (094)

*Ломова Інга Олександрівна,
аспірантка кафедри психології та соціальної роботи
ВДПУ ім. М.Коцюбинського*

Актуальність дослідження. Питання корупції є одним з найболючіших та найважливіших для кожного українця. За час незалежності України прийнято вже три закони щодо боротьби к корупцією. Але, незважаючи, на всі заходи, що вживаються, за даними міжнародних організацій, рівень корупції в Україні значно перевищує розумні рамки. Причиною цього є низький рівень сформованості антикорупційної свідомості громадян.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми Аналізуючи публікації з питань законодавчого формування антикорупційної свідомості сучасних науковців можна констатувати, що цим питанням частково приділяли увагу, зокрема: В. Б. Авер'янов, В. Д. Бакуменко, В. В. Баштанник,

М. М. Білинська, В. Л. Федоренко, С. Д. Дубенко, Н. А. Липовська, М. І. Мельник, Н. Р. Нижник, В. М. Олуйко, О. Я. Прохоренко, В. М. Соловйов, М. П. Стрельбицький, В.П. Санатін та ін.

Зокрема, О.Я.Прохоренко у праці «Корупція по-українськи (сутність, стан, проблеми)» розглядає систему протидії проявам корупції. Визначаючи шляхи вдосконалення такої системи, він зазначає: «Метою політики України щодо протидії корупційним проявам у системі державної служби є: захист інтересів Державного бюджету; зміцнення економічної і політичної позицій України у світовому співтоваристві; вдосконалення протидії корупційним проявам; створення комплексної системи державного контролю за виконанням антикорупційного законодавства; активізація участі України в розвитку міжнародного співробітництва у сфері протидії корупції; приведення законодавства України у відповідність з міжнародними нормативно-правовими актами; забезпечення прав і свобод громадян; завершення формування громадянського суспільства» (Прохоренко, О.Я., 2005)

В.П. Санатін зазначає, що антикорупційна політика це сукупність правових, організаційних, політико – ідеологічних, соціально – психологічних відносин, пов'язаних з реалізацією принципу законності і правопорядку у сфері надання державних послуг громадянам та юридичним особам (Санатін, В.П., 2010).

Мета наукової публікації полягає у вивченні історичних аспектів законодавчого формування антикорупційної свідомості громадян та виділенні чинників, закономірностей, умов та факторів - що впливають на її розвиток.

Виклад основного матеріалу дослідження. Корупція одне із найдавніших явищ у системі суспільних відносин. Перша згадка про корупцію відноситься до другої половини XXIV ст. до н. е. та стосується реформи системи державного управління шумерським царем Урукагіною (територія сучасного Іраку). Він провів реформування свого державного апарату саме з метою припинення зловживань з боку чиновників та суддів своєї держави. Вже тоді виникало питання щодо корупції при роботі у державному апараті.

Найдавніша згадка про хабарництво на території України - це III ст. до н.е. – присяга громадянина Херсонеса. В ній згадується, окрім іншого, що громадянин не має права давати подарунки, що наносять шкоду місту та громадянам.

Антична спадщина доводить, що проблема корупції існувала також і в ті часи. Так, давньогрецькі філософи Платон і Аристотель у своїх роботах неодноразово згадували про руйнівний вплив зловживання владою та хабарництва на економіку, політичне і духовне життя суспільства. Аристотель у роботі «Політика» виділяв корупцію як найважливіший фактор, здатний привести державу якщо не до загибелі, то до виродження. Боротьбу з корупцією Аристотель розглядав як основу забезпечення державної стабільності: «Найголовніше при всякому державному устрої – це за допомогою законів та інших норм влаштувати справу таким чином, щоб посадовим особам неможливо було наживатися ... Тільки ті державні устрої, – писав він, – які мають на увазі загальну користь, є, згідно з суворою справедливістю, правильними» (Кислюка, О., 2000).

У римському праві «*conruptio*» означало ламати, псувати, пошкоджувати, фальсифікувати показання, а також підкуп судді (претора) (Бартошек, М., 1989).

Саме підкуп суддів як проблема моралі вказується в П'ятикнижжі Мойсеєвому, що лягло в основу двох світових релігій – іудаїзму і християнства – та вплинуло на третю світову релігію – іслам. У книзі буття християн – Біблії вказується: «А хабара не візьмеш, бо хабар осліплює зрячих і викривляє слова справедливих». Не пожирайте незаконно майна одне одного та не підкуплюйте суддів, щоб свідомо, шляхом гріха, привласнити частину майна інших людей» – наставляє священна книга мусульман – Коран. Початок Нового часу, поява в Європі централізованих держав ознаменували новий етап розвитку явища корупції. Індустріалізація призвела не тільки до економічного зростання, а й до збільшення спектру громадського розподілу і підвищенню значення владних рішень. Політична влада все частіше ставала товаром на зростаючому ринку.

Буржуазія активно брала участь в корумпуванні вищих посадових осіб, а часом і купувала державні посади. Проблема корупції знайшла відображення в роботах: Ж.Ж. Руссо, Ш. Монтеск'є, Ф. Бекона та інших. У цих працях корупція розглядається як соціальна хвороба, дисфункція суспільства. З точки зору прихильників теорії природного права корупція представляла собою один з наслідків розбіжності між природними і позитивними законами. Т. Гоббс у своєму основному творі «Левіафан, або Матерія, форма і влада держави церковної та громадянської» писав: «люди, що хизуються своїм багатством, сміливо скоюють злочини в надії, що їм вдасться уникнути покарання шляхом корумпування державної юстиції або отримати прощення за гроші або інші форми винагороди» (Волошенко, А.В., 2015).

До офіційних проявів корупції на території сучасної України можна віднести зловживання з боку дружинників, зафіксовані у XI–XII ст. у Київській Русі. У період татарської орди хабарництво тимчасово силовими методами усунув хан Батий (Грушевський, М.).

За часів Польщі хабарництво мало «середньоевропейський» характер, прояви якого були незначними. Тоді від «справедливого» королівського суду (який завжди ставав на бік багатшої сторони) постраждав сам Б. Хмельницький. Після його перемоги над Річчю Посполитою в Гетьманській державі також почало процвітати хабарництво.

Відсутність юридичного терміну в Кримінальному кодексі та у Кодексі про адміністративні правопорушення Української РСР доводить, що корупція як злочин не розглядалася на практиці. Поняття корупції у радянські часи асоціювалося із поняттям хабарництва, розглядалося як злочин, що полягає в одержанні службовою особою особисто або через посередників матеріальних цінностей або будь-якого іншого майна чи майнових вигод за виконання або невиконання в інтересах того, хто дає хабар, будь-якої дії, яку службова особа повинна була або могла вчинити, використовуючи своє службове становище.

За час незалежності України прийнято вже три закони щодо боротьби к корупцією: «Про боротьбу з корупцією», «Про засади запобігання та протидії корупції», «Про запобігання корупції».

Висновки. Таким чином, корупція відноситься до тих негативних соціальних явищ, що протягом досить тривалого проміжку часу перебувають у центрі уваги вчених, мислителів, політиків та суспільних діячів. Вивчення історичних аспектів законодавчого формування антикорупційної свідомості особистості дозволить виділити чинники, вивчити закономірності, умови та фактори, що впливають на її розвиток. Не зважаючи на широке коло досліджень в сфері антикорупційної боротьби, проблема формування антикорупційної свідомості особистості вивчена недостатньо і тому потребує більш глибокого аналізу та уточнення.

Перспективи подальших досліджень. Подальше дослідження зазначеної проблеми дозволить зрозуміти яким чином необхідно формулювати зазначені аспекти у законодавчому розкритті питання антикорупційної свідомості задля подальшого зменшення корупційних ризиків, та, відповідно рівня корупції в Україні.

Список використаної літератури:

1. Кислюк, О. (2000). Арістотель. Політика. Київ: Основи. 239 с.
2. Бартошек, М. (1989). Римское право. Понятие. Термины, определения. Москва. 448 с
3. Волошенко, А. В. (2015). Корупція: історичні витоки та сучасні прояви. Актуальні Проблеми Економіки: науковий економічний журнал. №3 (165). С. 8-16.
4. Грушевський, М. Історія України-Русі. Відновлено з: <http://litopys.org.ua/hrushrus/iur>.
5. Прохоренко, О. Я. (2005). Корупція по-українськи (сутність, стан, проблеми): монографія. Київ: Вид-во НАДУ. 456 с

6. Санатін, В.П. (2010). «Проблемы формирования антикоррупционного сознания и правовой культуры населения». «Антучальные проблемы экономики и права», № 4. Відновлено з: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-formirovaniya-antikorrupsionnogo-soznaniya-i-pravovoy-kultury-naseleniya>

**КОГНІТИВНО-РЕФЛЕКСИВНА ІНТЕГРАЦІЯ В ПРОЦЕСІ
РОЗВ'ЯЗАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАДАЧ ВАЛЕОЛОГІЧНОГО ЗМІСТУ
УДК [378:613-047.22]:796.011.3**

Максимчук Борис Анатолійович,

доктор педагогічних наук,

професор кафедри психолого-педагогічної освіти та соціальних наук

КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»

Максимчук Ірина Анатоліївна

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини

Маріупольського державного університету

Актуальність дослідження. Основним завданням неперервної валеологічної освіти (як педагога, так і учня) є здатність до вирішення конкретних ситуацій і проблем (виховних, валеологічних, психологічних, гігієнічних, санаційних і навіть медичних). Повна реалізація цих принципів на практиці обмежена недосконалістю завдань організаційних моментів в царині неперервної валеологічної освіти (правові, методичні, соціальні, фінансові тощо).

Важливим компонентом валеологічної діяльності учителя є не стільки власне валеологічне навчіння, скільки здатність до вирішення конкретновалеологічних, психологічних і навіть санаційних, медичних завдань. Це вкладається в рамки такого фрагментарного навчально-виховного фрагменту, як «педагогічна ситуація». Справа полягає не тільки